

**Rozprawy
Naukowe
i Monografie**

**Treatises
and Monographs**

**Andrzej
Parzonko**

SGGW w Warszawie

Katedra Ekonomiki
i Organizacji Przedsiębiorstw

**Globalne
i lokalne
uwarunkowania
rozwoju
produkcji
mleka**

Wydawnictwo SGGW
Warszawa 2013

Spis treści

- 1. Zagadnienia wstępne 9**
  - 1.1. Przesłanki podjęcia tematu badawczego 9
  - 1.2. Cele i zakres pracy 13
  - 1.3. Metodyka badań 15
    - 1.3.1. Założenia ogólne 15
    - 1.3.2. Metodyka oceny globalnych uwarunkowań produkcji mleka (w tym kosztów produkcji) 16
    - 1.3.3. Metodyka wydzielenia regionów rozwijających i ograniczających produkcję mleka w Polsce 21
    - 1.3.4. Założenia metodyczne dotyczące modelowanych gospodarstw 24
    - 1.3.5. Konstrukcja i parametry ekonometrycznych modeli gospodarstw rolniczych 25
      - 1.3.5.1. Zmienne decyzyjne 26
      - 1.3.5.2. Bloki warunków bilansowych 30
      - 1.3.5.3. Parametry funkcji celu 32
  - 1.4. Organizacja badań 34
- 2. Teoretyczne przesłanki lokalizacji działalności gospodarczej, w tym produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw mlecznych 36**
  - 2.1. Zrównoważony rozwój ciągle wyzwaniem przyszłości 36
  - 2.2. Teorie lokalizacji produkcji rolniczej 41
  - 2.3. Cechy wyróżniające produkcję rolniczą (w tym produkcję mleka) na tle innych działalności gospodarczych 45

6 Globalne i lokalne uwarunkowania rozwoju produkcji mleka

- 2.4. Czynniki oddziaływające na kierunki zmian w produkcji i przetwórstwie mleka – ujęcie teoretyczne 56
  - 2.4.1. Wartości nadrzędne wyznaczające postawy społeczne 57
  - 2.4.2. Konkurencyjność ekonomiczna produkcji mleka w stosunku do innych działalności 62
  - 2.4.3. Dostępność użytecznej informacji 68

3. Globalne, regionalne i lokalne zróżnicowanie produkcji i przetwórstwa mleka 76

- 3.1. Procesy globalizacji i regionalizacji produkcji rolniczej (mlecznej) 76
- 3.2. Popyt na mleko i przetwory mleczne w świecie 78
- 3.3. Zmiany w produkcji i przetwórstwie mleka w wybranych krajach w latach 1981–2010 83
  - 3.3.1. Europa Zachodnia 84
  - 3.3.2. Europa Środkowo-Wschodnia 88
  - 3.3.3. Azja 92
  - 3.3.4. Ameryka 95
  - 3.3.5. Afryka 98
  - 3.3.6. Australia i Oceania 99
- 3.4. Kosztocłoność produkcji mleka w typowych gospodarstwach mlecznych z wybranych krajów świata 100
  - 3.4.1. Organizacja gospodarstw mlecznych 100
  - 3.4.2. Koszty produkcji mleka 106
- 3.5. Zmiany w produkcji i przetwórstwie mleka w Polsce po urynkowaniu gospodarki (lata 1989–2010) 111
  - 3.5.1. Wybrane czynniki makroekonomiczne oddziałujące na zmiany w polskich gospodarstwach mlecznych 111
  - 3.5.2. Dochodowość gospodarstw mlecznych w Polsce 114
  - 3.5.3. Oddziaływanie mleczarni na gospodarstwa mleczne 118
- 3.6. Regionalne i lokalne zmiany w produkcji mleka w Polsce – stan i przyczyny 122
  - 3.6.1. Liczba gospodarstw utrzymujących krowy i ich zmiana w latach 2002–2010 w poszczególnych powiatach w Polsce 126
  - 3.6.2. Koncentracja produkcji i jej zmiany w latach 2002–2010 w poszczególnych powiatach w Polsce 132

- 3.7. Czynniki różnicujące rozwój gospodarstw mlecznych w poszczególnych regionach Polski 135
  - 3.7.1. Czynniki przyrodnicze 136
  - 3.7.2. Czynniki historyczne 141
  - 3.7.3. Czynniki ekonomiczne 144
    - 3.7.3.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolniczych 144
    - 3.7.3.2. Możliwości pracy poza gospodarstwem rolniczym 148
  - 3.7.4. Opinie pracowników gmin o przyczynach rozwoju bądź stagnacji produkcji mleka w gospodarstwach rolniczych 153
    - 3.7.4.1. Gminy z regionów rozwijających produkcję mleka 153
    - 3.7.4.2. Gminy z regionów ograniczających produkcję mleka 157
  - 3.7.5. Opinie pracowników gmin o możliwych kierunkach zmian w gospodarstwach rolniczych w latach następnych 159

- 4. Teoretyczne modele rozwoju gospodarstw i regionów w produkcji mleka w Polsce 160**
  - 4.1. Koncepcje rozwoju rolnictwa wyznacznikiem zmian w gospodarstwach mlecznych 160
  - 4.2. Polityka rolna UE i jej instrumenty przyjęte w scenariuszach rozwoju gospodarstw mlecznych w Polsce 162
  - 4.3. Wyodrębnione regiony ze względu na szanse rozwoju produkcji mleka w Polsce 165
  - 4.4. Opis zasobów i realizowanej produkcji modelowanych gospodarstw 170
  - 4.5. Wyniki ekonomiczno-organizacyjne rozwiązania optymalnego dla małego gospodarstwa 171
    - 4.5.1. Wykorzystanie zasobów i struktura produkcji 171
    - 4.5.2. Analiza wrażliwości modelu 174
  - 4.6. Wyniki ekonomiczno-organizacyjne rozwiązania optymalnego dla średniego gospodarstwa 176
    - 4.6.1. Wykorzystanie zasobów i struktura produkcji 176
    - 4.6.2. Analiza wrażliwości modelu 178
  - 4.7. Wyniki ekonomiczno-organizacyjne rozwiązania optymalnego dla dużego gospodarstwa 180
    - 4.7.1. Wykorzystanie zasobów i struktura produkcji 180
    - 4.7.2. Analiza wrażliwości modelu 182
  - 4.8. Możliwe kierunki zmian produkcji mleka w wybranych regionach Polski 183

8 *Globalne i lokalne uwarunkowania rozwoju produkcji mleka*

5. Rozwiązania poprawiające konkurencyjność polskiego mleczarstwa 186

5.1. Integracja pozioma gospodarstw rolniczych 186

5.2. Organizacje sieciowe w branży mleczarskiej (powiązanie ogniw przetwórstwa i produkcji mleka siecią informacyjną) 188

5.3. Sprzedaż bezpośrednia i „małe przetwórstwo” na poziomie gospodarstw mlecznych 191

6. Podsumowanie i wnioski 195

Bibliografia 203

Summary 211